

rastuksiin, mitä ei ole Suomessa juurikaan aiemmin tutkittu. On tärkeää huomata, että kulttuuristen tai uskonnollisten syiden lisäksi tai niiden sijaan taloudelliset syyt voivat rajoittaa liikunnan harrastamista: perheillä ei ole välttämättä varaa lasten kalliisiin harrastusmaksuihin tai maahanmuuttajayhdistykset eivät löydä sopivia tiloja tai ohjaajia toimintaansa. Latvion haastattelemasta kymmenestä musliminaisesta seitsemän harrasti liikuntaa säännöllisesti tai jaksottain, mutta kaikki eivät osanneet uida. Erityisesti tytöille ja naisille tarjottavat omat uintivuorot ovat herättäneet vilkasta keskustelua julkisuudessaakin, ja ne ovat monen muslimityön ja -naisen uimaan oppimisen edellytys. Latvio tuo esiin myös sen tärkeän huomion, että perheiden keskinäiset erot ja myös eri lähtömaiden kulttuurit samoin kuin yksilölliset valinnat vaikuttavat muslimityttöjen ja -naisten mahdollisuuksiin hyödyntää uimahallien sekavuoroja.

Islamin ja koulumaailman kohtaamisia käsitellään kolmessa luvussa: Anuleena Kimanen ja Inkeri Rissanen kuvaavat oppilaiden näkemyksiä koulujen uskonnonopetuksesta, Jussi Ikkala ja Niina Putkonen kirjoittavat moskeijoiden tarjoamasta korvaavasta uskonnonopetuksesta ja Ulla Vähärautio-Halonen muslimioppilaiden rukouskäytännöistä koulupäivän aikana.

Luvut muodostavat yhdessä kiinnostavan ikkunan siihen, kuinka musliminuoret ja heidät perheensä navigoivat yhtäältä suomalaisen koulujärjestelmän ja siellä annettavan ei-tunnustuksellisen uskonnonopetuksen sekä toisaalta islamin harjoittamisen välillä. Suomalaisissa kouluissa opetetaan niin sanottua ”yleisislamia”, ottamatta erityisesti huomioon islamin eri suuntauksia tai kulttuurisia eroja, kun taas esimerkiksi shiia- ja sunnimuslimit usein toivoisivat omia opetussuunnitelmia. Monille musliminuurille islamilla on tärkeä rooli osana identiteettiä, elämäntapaa ja arkisia käytäntöjä, mutta samalla on varottava nuorten uskonnollistamista ja annettava nuorelle tilaa tarkastella uskontoa myös kriittisesti.

Käsitystä muslimioiden homogeenisuudesta purkaa myös Teemu Pauhan ja Abbas Bahmanpourin luku shiialaisuudesta Suomessa. Shiialaiset ovat Suomessa vähemmistön vähemmistö. Heitä on muuttanut Suomeen mm. Afganistanista, Irakista, Iranista ja Pakistanista. Esimerkiksi Afganistanissa vainoista hazaroista valtaosa on shiioja. Uskonnon roolia Suomessa asuvien eri pakolaisryhmien keskuudessa ja välillä tulisikin ymmärtää nykyistä paremmin. Pauhan ja Bahmanpourin luku on tervetullut avaus shiialaisten tutkimukseen Suomessa.

Suomalaiset muslimit on ajan-kohtainen lisä uskontososiologiseen kirjallisuuteen. Se tuo uutta tietoa erityisesti nuorista muslimista, jotka kasvavat ja navigoivat erilaisten uskonnollisten ja kulttuuristen perinteiden ja odotusten, sukupolvien, ja Suomen yhteiskunnallisten rakenteiden välipinnoilla. Kirja soveltuu hyvin lukemistoksi maahanmuuttokysymyksiä ja uskonnollisia vähemmistöjä tutkiville ja opiskeleville. Kirjaa voi suositella myös esimerkiksi opettajille ja muulle ammattihenkilöstölle, sekä kaikille monimuotoisesta yhteiskunnasta, nuorista ja arjesta kiinnostuneille. Kirjan lähdeluettelo myös toimii hyvänä lähtökohtana aihepiiristä lisää tietoa etsiville.

Marja Tiilikainen

Puolueet sosiaalisuuden ylläpitäjinä sosiaalisessa mediassa?

Ilkka Koiranen: *Distorting Mirror. Formation of Party Political Sphere on Social Media in Finland*. Turun yliopiston julkaisuja. Turku, Turun yliopisto, 2022, 133 s. ISBN: 978-951-29-8889-1.

Puolueiden merkitys sosiaalisina toimijoina on muuttunut viime vuosisadan aikana merkittä-

västi: kansalaisten toimijuutta korostavista liikkeistä on siirrytty asiantuntijoiden vetämiin organisaatioihin. Ilkka Koirasen väitöskirja *Distorting Mirror* kysyy, kuinka sosiaalinen media vaikuttaa puolueiden rooliin yhteiskunnan sosiaalisuuden ylläpitäjänä? Selittääkö puolue mediassa tapahtuvaa ruohonjuuritoimintaa? Tutkimuksen tulokset johtavat pohtimaan, että kenties toisin kuin usein ajatellaan, poliittinen puolue vieläkin organisoii sosiaalista toimintaa, jopa sosiaalisessa mediassa.

Väitöskirjan kysymyksenasettelu rakentaa siltaa puolueiden ja sosiaalisen järjestäytymisen tutkimuksesta sosiaalisen median ja politiikan tutkimukseen. Väitöskirja siis jatkaa laajaa tutkimusagenda, jossa sosiaalisen median sfääriä ei pyritä ymmärtämään puhtaasti erillisenä alueena vaan osana muuta yhteiskuntaa. Erityisesti väitöskirja tarkastelee, selittääkö puolueesta sosiaalisen median käyttöä tai käyttämisen tapoja, ja toisaalta, miten käyttämisen tavat osaltaan kertovat puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan suhteesta.

Sosiaalinen media on haastava tutkimuskohde sen monipuolisuuden takia. Koiranen tarkastelee sosiaalista mediaa usean erilaisen tason läpi. Ensimmäisellä tasolla hän tarkastelee sosiaalista mediaa rajattuna tilana

(*boundaries*), eli tarkastelee ketkä käyttävät sosiaalista mediaa. Toisella tasolla hän arvioi, minkälaista sisältöä sosiaalisessa mediassa tuotetaan ja mihin keskustelut keskittyvät (*substance*). Toisaalta hän tarkastelee myös, kuinka puolueiden toiminta vaikuttaa sosiaalisessa mediassa tapahtuvan vuorovaikutuksen rakenteeseen (*structure*) ja järjestykseen (*order*). Neljän erillisen tason käsittely tuo esille sosiaalisen median tutkimuksen monimutkaisuuden. Kaikki neljä tasoa ovat kirjallisuuden kannalta mielekkäitä, mutta kaikkien niiden käsittely yhdessä väitöskirjassa haastaa lukijaa miettimään kuinka eri tasot voitaisiin huomioida tutkimuksessa laajemminkin. Toinen tutkimuksen keskeinen käsite, puolue, on yksinkertaisemmin jäsenetty: puolue nähdään toisaalta sosio-demograafisen taustan ja toisaalta ideologisten arvojen lähteenä.

Koirasen väitöskirja koostuu viidestä artikkelista. Näistä neljässä sovelletaan kyselytutkimuksia, yhdessä useamman vuoden aikana kerättyä tieto- ja viestintäteknologian käyttöä käsittelevää tilastokeskuksen aineistoa ja kolmessa taas hankkeissa kerättyjä erityisiä aineistoja. Yksi artikkeli perustuu kansanedustajien vaalikonevastauksien ja Twitteristä kerätyn verkoston analyysiin. Aineistoa analysoidaan perinteisten määrällisten

menetelmien avulla, erityisesti regressiomallien avulla.

Ensimmäinen artikkeli tarkastelee sosiaalisen median käyttöä Suomessa vuosien 2008–2016 aikana. Artikkeli näyttää, että sosiaalisen median käytön tavoitteet ovat muuttuneet: sosiaalista mediaa ei käytetä enää sosiaalisen vuorovaikutuksen tukena vaan käyttö on ”ammattimaistunut.” Sosiaalista mediaa käytetään nykyisin myös poliittiseen keskusteluun sekä sosiaalisiin liikkeisiin osallistumiseen. Artikkeli rakentaa kuvaa sosiaalisen median rajoista: Koiranen havaitsee, että osallistuminen on rajattua. Esimerkiksi korkea koulutustaso selittää poliittista osallistumista sosiaalisessa mediassa. Koirasen havainnot tukevat tältä osin esimerkiksi Oxford Internet Studyn Yhdistyneissä Kuningaskunnissa saatuja tuloksia.

Toinen artikkeli käsittelee kansanedustajien seuraajaverkostoja Twitterissä. Artikkelissa osoitetaan, että kansanedustajien seuraajakuntien samankaltaisuus liittyy kansanedustajien ideologiseen samankaltaisuuteen sekä sosiaalisen taustan samankaltaisuuteen. Artikkeli siis osaltaan kertoo, että puoluekanta vaikuttaa sosiaaliseen verkostoitumiseen. Tiivistetysti, jälkimaterialististen arvojen samankaltaisuus selittää ehdokaiden välistä seuraamis-yhteyt-

tä, kun taas oikeisto–vasemmisto ja keskusta–periferia -jännitteet pitävät ehdokkaita etäällä toisistaan. Tutkimus valaisee rakenteita, jotka kuvaavat sosiaalisen median vuorovaikutussuhteita.

Kolmas artikkeli tuo esille eroja puolueiden kannattajakunnan sosiaalisen median käytössä. Tutkimus esittää, että sosiaalisen median käytön eroja selittää myös poliittisen arvomaailman erot. Koiranen näyttää, että osittain kyseessä on sekoittava tekijä (*confounding variable*): puoluetusta ja sosiaalisen median käyttöä selittävät osin samat taustamuuttajat. Toisaalta sosiaalinen media vaikuttaa myös osaltaan polarisoivan kannattajia. Sosiaalisessa mediassa aktiiviset vasemmistolaiset ovat muita äänestäjiä enemmän vasemmalla ja vastaavasti oikeistolaiset oikeammalla. Ideologiset asemat voivat myös selittää osaltaan erilaisia ajatuksia sopivasta keskustelukulttuurista. Koiranen siis kertoo, miten poliittinen tausta vaikuttaa sekä siihen, ketkä osallistuvat, että heidän käytämiinsä osallistumisen muotoihin.

Neljäs artikkeli tarkastelee edelleen puoluetustan vaikutusta käyttöön ja tuotettuun sisältöön sosiaalisessa mediassa. Artikkelissa jäsenyyttä kolmea erilaista käytöstä: sopeutuva (*comformist*), provosoiva (*provocative*) ja suojeleva (*protective*)

käytös. Tässä tutkimuksessa vertaillaan eri puolueiden kannattajia ja havaitaan, että Perussuomalaisen kannattajat ovat muita provosoivampia siinä missä Vihreiden ja Vasemmistoliiton kannattajat taas pyrkivät olemaan suojelevimpia. Näin sisältö ja vuorovaikutuksen järjestys ovat ideologisesti värityneitä.

Viimeinen artikkeli keskittyy sosiaalisen median rooliin puolueiden jäsenten välisessä vuorovaikutuksessa. Artikkelin esittää, että sosiaalinen media osaltaan tukee puolueiden sisäistä järjestäytymistä, mutta tämä vaihtelee puolueiden ideologian suhteen.

Koiranen avaa teoksen lopussa monia haasteita tulevalle tutkimukselle. Eräs keskeinen kysymys on erilaisten alustojen ja niiden yleisöjen, ominaisuuksien ja suunnittelun merkitys poliittiselle organisoitumiselle. Tämän huomion toivon herättävän kyselytutkimusten suunnittelijoita pohtimaan kuinka sosiaalisen median käytöstä kysytään lomakkeilla. Koiranen tuo myös esille, että ajallisten muutosten seuranta nykyisillä aineistoilla on vaikeaa, koska ymmärryksemme yhteiskunnallisista ilmiöistä – kuten polarisaatiosta – rakentuu tutkimuksen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksessa. Toinen rikkautta rajoittava tekijä on tyypillinen tapa keskittyä yhteen sosiaalisen median aineistoon, kun alustojen välillä on

eroja. Lisäksi Koiranen arvioi, että teknologiset murrokset – erityisesti tekoäly – voivat muuttaa puolueiden organisoitumistapoja ja viestintää, ja siten edelleen muuttaa puolueiden ja kansalaisten suhdetta.

Mielestäni väitöskirjassa mielenkiintoisinta on poliittisen ideologisuuden sitominen teknologian käyttöön. Väitöskirja tuo esille, että ideologiset asemat vaikuttavat siihen, miten sosiaalista mediaa käytetään ja mahdollisesti jopa normeihin ja oletuksiin sen käytöstä. Tutkimuksen merkittävin tulos on tämän monimutkaisuuden esille tuominen sosiaalisen median maailmassa. Väitöskirja ja sen artikkelit ovat varmasti hyödyksi Suomea ja Pohjoismaita käsittelevissä sosiaalisen median ja poliittisen viestinnän tutkimuksissa. Lisäksi toivoisin, että artikkeleita luettaisiin huolella teknillistieteellisessä koulutuksessa, jotta sosiaalisen median monimutkaisuus ja poliittisuus avautuisi opiskelijoille tutussa Suomen poliittisessa kontekstissa.

Matti Nelimarkka